

MAGYARORSZÁG DIÓHÉJBAN

Kocsis Károly

Fekvés: Magyarország a Kárpát-medencében, Közép-Európa délkeleti szegletében, a keleti hosszúság 16° 05'-e és 22° 58'-e, valamint az északi szélesség 45° 48'-e és 48° 35'-e között helyezkedik el, csaknem egyenlő távolságra az Egyenlítőtől és az Északi-sarktól. Az országnak nincs tengerpartja. A legközelebbi tengeri kikötő, az Adriai-tenger partján fekvő Fiume (Rijeka) Budapeستől légvonalban 420 km-re fekszik. Európán belüli központi fekvésének köszönhetően az ország területe az óceáni, a kontinentális és a mediterrán légtömegek küzdőtere.

Terület, kiterjedés: az állam területe 93 023 km², kiterjedése kelet–nyugati irányban 528 km, észak–déli irányban 268 km. A legkeletibb településén, a szatmári Garbolcon a nap 27 perccel hamarabb kel fel, mint a legnyugatibb Vas megyei Felsőszőlők fölött. A mai államterület legészakabb pontja az abaúji Füzérhez tartozó Lászlótanya közelében, a legdélebb a baranyai Beremend határában található. Magyarország területe nagyságát tekintve Földünk országainak középmezőnyében (a 108. helyen) található, mérete Dél-Koreához és Portugáliához hasonló.

Határok: a magyar állam mai határai lényegében az Osztrák–Magyar Monarchia széthullását követően, a történelmi magyar államterületet szétdaraboló trianoni békediktátum (Versailles, 1920. június 4.) kö-

vetkezébe jöttek létre. Ma a magyar államhatár hossza 2246 km, az alábbi megoszlásban: Szlovákia – 679 km, Ukrajna – 137 km, Románia – 453 km, Szerbia – 164 km, Horvátország – 355 km, Szlovénia – 102 km és Ausztria – 356 km.

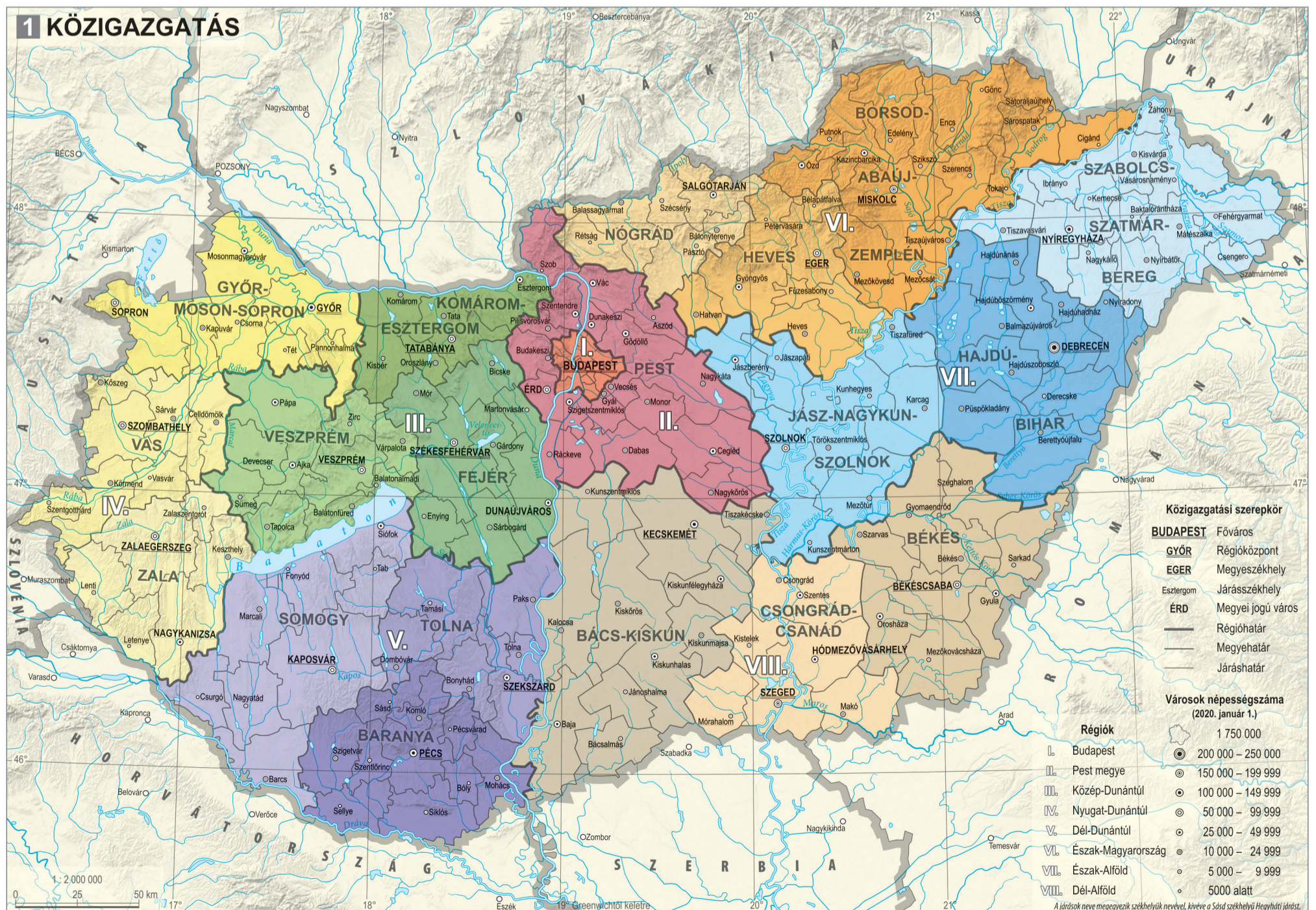
Közigazgatás: Magyarország területe 1950 óta 19 megyére és a fővárosra (Budapest) tagolódik, amelyeket 2018 óta 8 tervezési-statisztikai régióba is besoroltak **1**. A megyéken jelenleg 174 járás, Budapesten 23 kerület osztozik. A megyék, járások területén 3154 települési önkormányzat található, melyek közül 23 számít megyei jogú városnak, 322 egyéb városnak, 129 nagyközségnek és 2680 községnek. A (vár)megek a magyar közigazgatási területfelosztás évezredes egységei, bár feladatuk, szervezetük és területi kiterjedésük Szent István kora óta többször megváltozott. Számuk a történelmi államterület feldarabolása óta folyamatosan csökkent (1918: 71, 1930: 25, 1950: 19).

Népesség: az ország mai területén 2020. január 1-jén 9 millió 769 ezer lakos élt, ami 105 fő/km²-es népsűrűséget jelentett. Ez a népességszám (amely nagyságrendileg hasonló Portugáliához, Azerbajdzsánéhoz, Svédországhoz és Belaruszéhoz) a nemzetközi mézónyban átlagosnak számít és Földünk országai között nagyság szerint a 94. helyet jelenti.

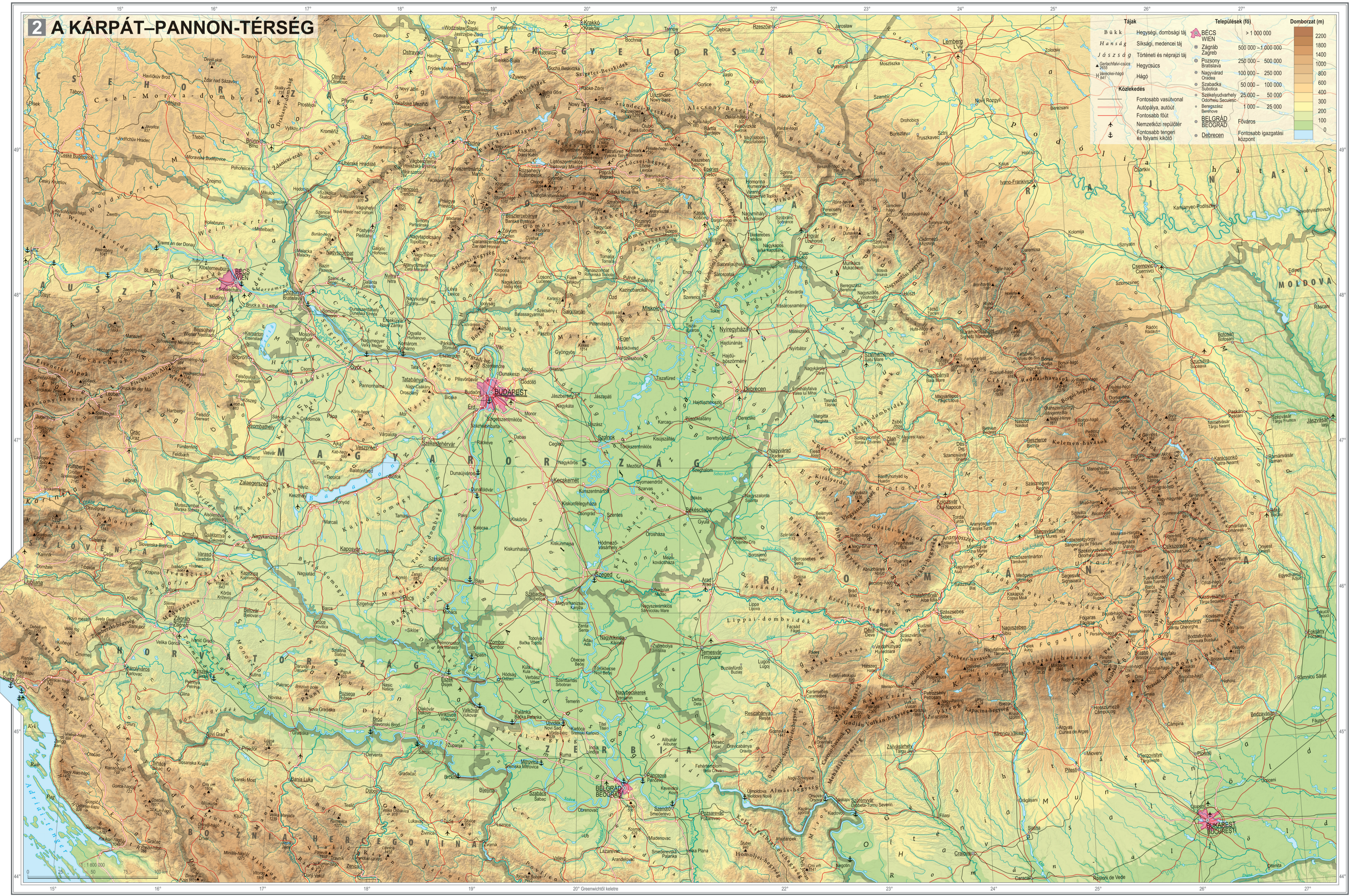
Település: az ország legnépesebb városa Budapest (2020. január 1-jén 1,75 millió lakos), amelyet nagyság szerint az alábbi városok követnek (ezer főben): Debrecen (201), Szeged (160), Miskolc (153), Pécs (142), Győr (134), Nyíregyháza (117), Kecskemét (110). A középvárosok (25 000–100 000 lakos) száma 39, a kisvárosoké (10 000–25 000 lakos) 32. Az 1000 főnél kevesebb népességű falvak száma 1808.

Természeti környezet: Magyarország ma már uralkodóan alföldi országnak számít, hiszen jelenlegi területének 82,4%-a nem éri el a tengerszint feletti 200 m-es magasságot, 500 m fölé pedig csupán 0,6%-a emelkedik **2**. Az ország legmagasabb pontja (Kékes) a tengerszintjétől 1014 m-re, a legalacsonyabb (a Szegedhez tartozó Gyálarét területén) 76 m-re található. Az országra a Duna vízgyűjtő területéhez tartozik. A területére jutó leghosszabb folyószakaszok: Tisza (597 km), Duna (417 km), Rába (188 km) és Zagyva (179 km). Az ország legnagyobb tavai (km²-ben): Balaton (596), Fertő (87, teljes területe: 335) és a Velencei-tó (26).

Földhasználat: a kedvező természeti adottságoknak köszönhetően az ország területének 79,7%-a termőterület (ebből 46,6% szántó, 20,8% erdő, 8,4% gyp). A terület egyötöde művelés alól kivettnek számít (pl. lakó- és gazdasági célú épületek, közlekedési felszínek, művelésre alkalmatlan, terméketlen területek).

2 A KÁRPÁT-PANNON-TÉRSÉG

Típus	Leírás	Települések (fő)	Domborzat (m)
Bukk	Hegységi, dombosi táj	> 1 000 000	2200
Hanság	Síksági, medencei táj	500 000 – 1 000 000	1800
Jászság	Történelmi és néprajzi táj	250 000 – 500 000	1400
Hágó	Hegycsúcs	100 000 – 250 000	1000
Közeledés	Fontosabb vasútvonal	50 000 – 100 000	800
	Autópálya, autóbút	25 000 – 50 000	400
	Fontosabb főút	1 000 – 25 000	300
	Nemzetközi repülőtér		200
	Fontosabb tengeri és folyami kikötő		100
			0

Magyarország Nemzeti Atlasza (MNA)

www.nemzetiAtlasz.hu

Szerkesztőbizottság

Kocsis Károly (elnök)
Klinghammer István (tiszteletbeli elnök), Nemerkényi Zsombor (titkár), Kincses Áron, Kovács Zoltán, Tóth Géza, Zentai László

Kartográfiai Tanácsadó Bizottság

Zentai László (elnök)
Bartos-Elekes Zsombor, Bottlik Zsolt, Buga László, Elek István, Gede Mátyas, Gercsák Gábor, Györffy János, Márton Mátyas, Orosz László, Török Zsolt Győző

MNA Társadalom kötet

Kötetszerkesztők

Kocsis Károly (főszerkesztő), Kovács Zoltán, Nemerkényi Zsombor, Kincses Áron, Tóth Géza

Fejezetszerkesztők

Bajmócy Péter, Bálint Lajos, Beluszky Pál, Boros Lajos, †Csatári Bálint, Dövényi Zoltán, Kocsis Károly, Kovács Zoltán, Óri Péter, Pál Viktor, Szabó Laura, Székely Gáborné, Tátrai Patrik

Szakmai lektor

Probáld Ferenc, Gercsák Gábor

Nyelvi lektor

Kálóczy Katalin, Gercsák Gábor

Borítóterv

Mezei Gáspár – CSFK Földrajztudományi Intézet, Kuti Ildikó – Civertan Bt.

Arculatterv, tipográfia

Kuti Ildikó – Civertan Bt.

Sokszorosítás

Pannónia Nyomda Kft.

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a mű bővített, illetve rövidített változatainak kiadási jogát is. A kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül sem a teljes mű, sem annak valamely része semmiféle formában, semmiféle nyelven nem sokszorosítható és nem publikálható.

Felelős kiadó: Kiss László főigazgató
Eötvös Loránd Kutatási Hálózat, Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont, www.csfk.org
© CSFK Földrajztudományi Intézet, www.mtafk.hu, Budapest, 2021

A kiadvány megjelenéséhez támogatást nyújtott:
Magyarország Kormánya
Innovációs és Technológiai Minisztérium
Eötvös Loránd Kutatási Hálózat
Magyar Tudományos Akadémia

A kötet szerkesztésének lezárása: 2021. február 1.

ISBN 978-963-9545-55-7ö

ISBN 978-963-9545-63-2

MAGYARORSZÁG NEMZETI ATLASZA TÁRSADALOM

Szerzők	TÓTH GÉZA	HÁRÁNGUŞ, IULIA	SZABÓ BALÁZS
BAJMÓCY PÉTER	TÓTH PÁL PÉTER	HEGEDŰS VIKTOR	SZABÓ LAURA
BÁLINT LAJOS	TRÓCSÁNYI ANDRÁS	HORVÁTH ISTVÁN	SZENDE KATALIN
BELUSZKY PÁL	UZZOLI ANNAMÁRIA	ILCSIKNÉ MAKRA ZSÓFIA	SZÉKELY GÁBORNÉ
BOROS LAJOS	WÉBER ANDRÁS	JANKÓ FERENC	SZILASSI PÉTER
BRANYICZKINÉ GÉCZY GABRIELLA		JÁSZ ERZSÉBET	SZŰCS SÁNDOR
†CSATÁRI BÁLINT	Térkép- és ábraserzők	KARDOS LAURA	TÁTRAI PATRIK
DÖVÉNYI ZOLTÁN	AGÁRDI NORBERT	KINCSES ÁRON	†THIRRING GUSZTÁV
EGEDY TAMÁS	BÁCSKAINÉ PRISTYÁK ERIKA	KISS TAMÁS	TINER TIBOR
FABULA SZABOLCS	BAJMÓCY PÉTER	KOCSIS KÁROLY	TOLNAI GÁBOR
FARAGÓ TAMÁS	BÁLINT LAJOS	KÓKAI SÁNDOR	TÓTH GÉZA
FARKAS JENŐ ZSOLT	BALIZS DÁNIEL	KOVÁCS ZOLTÁN	TÓTH PÁL PÉTER
GÁBRIEL DÓRA	BALOGH ANDRÁS	KOVALCSIK BALÁZS	TRÓCSÁNYI ANDRÁS
GÁL TAMÁS	BARANYAI OLGA	KOVALCSIK TAMÁS	UZZOLI ANNAMÁRIA
GULYÁS ÁGNES	BARTOS-ELEKES ZSOMBOR	KOVÁLY KATALIN	†VARGA E. ÁRPÁD
GYURIS FERENC	BELUSZKY PÁL	†KUBINYI ANDRÁS	VASÁRUS GÁBOR LÁSZLÓ
ILCSIKNÉ MAKRA ZSÓFIA	BENEDEK JÓZSEF	KÜCSÁN JÓZSEF	WÉBER ANDRÁS
JANKÓ FERENC	BERTUS ZOLTÁN	LADOS GÁBOR	ZUPANČIČ, JERNEJ
KINCSES ÁRON	†BOGNÁR ANDRÁS	LENGYEL ISTVÁN MÁTÉ	
KOCSIS KÁROLY	BOROS LAJOS	LENNERT JÓZSEF	Vezető térképészek
KOVÁCS ZOLTÁN	BOTTLIK ZSOLT	MAKAY ZSUSZANNA	KOCZÓ FANNI
KOVALCSIK TAMÁS	BRANYICZKINÉ GÉCZI GABRIELLA	MATLOVIČOVÁ, KVETOSLAVA	KOVÁCS ANIKÓ
KULCSÁR LÁSZLÓ	BRAUN LÁSZLÓ	MÁTÉ ZSOLT	MEZEI GÁSPÁR
LADOS GÁBOR	CSAPÓ TAMÁS	MOLDOVAN, CIPRIAN	NEMERKÉNYI ZSOMBOR
MAKAY ZSUSZANNA	†CSATÁRI BÁLINT	MOLNÁR JÓZSEF	
MONOSTORI JUDIT	CSERNICSKÓ ISTVÁN	MUCSINÉ ÉGERHÁZI LILLA	További térképészeti közreműködők
MURINKÓ LÍVIA	DEMETER GÁBOR	MURINKÓ LÍVIA	AGÁRDI NORBERT
NAGY GÁBOR	DÉZSI GYULA	NAGY GÁBOR	BÁLINT LAJOS
NAGY GYULA	DÖVÉNYI ZOLTÁN	NAGY GYULA	BARTOS-ELEKES ZSOMBOR
OBÁDOVICS CSILLA	EGEDY TAMÁS	NÉMETH ÁDÁM	BOTTLIK ZSOLT
ÓRI PÉTER	ELEKES TIBOR	ÓRI PÉTER	DEMETER GÁBOR
PÁL VIKTOR	FARKAS GYÖRGY	PÁL VIKTOR	SZABÓ RENÁTA
PÉNZES JÁNOS	FARKAS JENŐ ZSOLT	PÁLÓCZI GÁBOR	
PIRISI GÁBOR	FRISNYÁK SÁNDOR	PÁSZTOR ISTVÁN ZOLTÁN	Technikai munkatársak
SZABÓ LAURA	GÁL TAMÁS	PÉNZES JÁNOS	LACZKÓ MARGIT
SZÉKELY GÁBORNÉ	GULYÁS ÁGNES	PINTÉR JÁNOS	MAGYAR ÁRPÁD
SZILASSI PÉTER	GYŐRI RÓBERT	RÓBERT PÉTER	
TÁTRAI PATRIK	GYURIS FERENC	SIKOS T. TAMÁS	